

РЕЗНІК В. О.

аспірант КНЕУ,

м. Київ, Україна

РЕГІОНАЛІЗМ: ТЕОРІЇ ТА ІСТОРИЧНІ ЕТАПИ

Прагнення обміркувати процеси регіональної інтеграції в їх цілісності змушує здійснити пошук міждисциплінарних аналітичних методів, що дають змогу повніше розкрити специфіку досліджуваних процесів та явищ, їх характер.

Інтеграція є процесом, дослідження якого одночасно складає інтерес як для економістів, так і для фахівців з інших дисциплін. Це процес є передусім, економічним, оскільки мова йде про все більш широкі та стійкі взаємозв'язки, поглиблення розподілу праці між національними господарствами, про все більш тісне зближення та взаємне пристосування, про тенденції до об'єднання в регіональні господарські комплекси. Він включає також міждержавні відносини, двосторонні та багатосторонні взаємозв'язки між урядами на ґрунті вироблення спільних дій у тій чи іншій галузі економічних відносин.

Розглядаючи таке складне явище, що знаходиться на межі декількох дисциплін, неважко сприйняти той чи інший бік, ту чи іншу часткову інтеграцію за регіональну інтеграцію в повному розумінні цього слова.

Різні школи розглядали, з їх точки зору, найбільш вагомі аспекти регіональної інтеграції. На відміну від економічних теорій інтеграції, що досліджують об'єкт у розрізі економічних відносин, решта теорій акцентують увагу на відносинах, що існують між суспільством, об'єднаннями осіб і політичних одиниць. Зазначені концепції інтеграції поступово еволюціонували від вкрай формалістського федералізму до більш змістовних та реалістичних неофункціональної та комунікативної концепцій. При цьому має місце взаємне

переплетіння та проникнення різних концепцій інтеграції, стирання між ними чітких меж.

Як вітчизняні, так і іноземні економісти свого часу ретельно попрацювали над розробкою теорій міжнародної економічної інтеграції. Особливо інтенсивно проводились дослідження у 70-х роках минулого століття, коли взірць інтеграційного угруповання – Європейське Співтовариство, мало перші позитивні результати, у 80-х роках для теорій регіональної інтеграції писали епітафії, у 90-х мав місце сплеск у їх розвитку (особливо на теренах кількісних досліджень).

Існують чотири основні підходи до дослідження й аналізу європейської інтеграції, що одержали найбільше поширення і відіграли помітну роль в становленні та розвитку інтеграційної теоретичної думки.

Далі запропоновано класифікацію шкіл, яка неминуче є умовною та відносною; важливою є не класифікація, а критичний підхід до висунутих ідей (табл.1).

Таблиця 1

Класифікація економічних шкіл регіональної економічної інтеграції

Назва школи	Головні представники
Ринкова	А. Мюллер-Армак, А. Предоль, В. Рьопке
Ринково-інституційна	Б. Білаша, Г. Крьомер, М. Бійо
Структурна	Ф. Перу, Г. Мюрдаль, А. Маршал
Дирижизм	Я. Тінберген, Ф. Махлуп, Дж. Піндер, Р. Купер

Проведений аналіз розвитку теорій інтеграції дозволяє згрупувати концептуальні положення, що характерні для багатьох напрямків та шкіл:

- орієнтація на європейську інтеграцію як взірць та модель. Відповідно будь-яка спроба порівняльного аналізу має за результат висновки про «слабкість» та «недорозвиненість» решти інтеграційних угруповань;
- стадійність процесу розвитку із заздалегідь визначеним результатом (наприклад, створення спільного економічного простору);

- наявність принципу наднаціональності, тобто відмова з боку держави від певної частки суверенітету та її передача на наднаціональний рівень.

Дослідження регіоналізму має здійснюватись у широкій історичній ретроспективі, включаючи три хвилі. Історія пройшла через досвід від агресивного націоналізму до імперіального регіоналізму у повоєнні роки.

Еволюція регіоналізму є достатньо дискусійною темою у сучасних наукових колах. Так Метью Дойдж виокремив три хвилі сучасного регіоналізму у двадцятому сторіччі: «імперський регіоналізм» 1920 – 1930-х років, «закритий регіоналізм», що виник після Другої світової війни і проіснував до середини 70-х років, та «відкритий регіоналізм», поява якого співпала із завершенням холодної війни. Останні два періоди відомі як «старий» та «новий» регіоналізм.

На сьогодні саме школу нового регіоналізму, розроблену Б. Хеттне та Ф. Сьодербаумом у 1998 році, вважають найбільш впливовою течією. На думку авторів цієї концепції процеси регіоналізації необхідно розглядати в рамках більш широкого процесу глобальної трансформації Вестфальської системи світу.

Загалом можна підсумувати, що явище міжнародного регіоналізму не є новим феноменом у світовій системі. Процеси регіоналізації у межах «нового» регіоналізму мають багаторівневий та комплексний характер.

Список використаної літератури

Лук'яненко Д. Г. Глобальна економічна інтеграція: Монографія. – К.: ТОВ «Національний підручник», 2008. – 220 с.

Doidge M. The European Union and Interregionalism: Patterns of Engagement. Ashgate Publishing Ltd., 2011

European Union and New Regionalism. Regional Actors and Global Governance in a Post-hegemonic Era/ Ed. By M. Telo. – Ashgate Publishing Ltd., 2007